

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 73 0 P 035289 23 Rev
Banjaluka, 20.11.2023. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Senada Tice, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: B. (Đ.) M., Đ. (M.) M. i S. (M.) M., svi iz K., koje zastupa punomoćnik R.D., advokat iz B., protiv tuženog G.o. a.d. B., (pravni sljednik A.o.), koga zastupa Zajednička advokatska kancelarija K. & M. iz B., radi naknade štete, vrijednost predmeta spora: 230.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 73 0 P 035289 22 Gž od 25.5.2023. godine, na sjednici održanoj 20.11.2023. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se djelimično usvaja i obje nižestepene presude ukidaju u dijelu kojim je odbijen zahtjev tužiteljice B.M. za isplatu kapitalizirane rente u iznosu od 602.284,28 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i u dijelu kojim je odlučeno o troškovima postupka, te predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje u tom dijelu.

U ostalom dijelu revizija tužitelja se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Kotor Varoši broj: 73 0 P 035289 19 P od 4.5.2022. godine, obavezan je tuženi da tužiteljima na ime naknade štete isplati:

Tužiteljici B.M. (u daljem tekstu: prvotužiteljica) na ime duševnih bolova zbog smanjenja životne aktivnosti iznos od 47.250,00 KM; za pretrpljeni strah 8.500,00 KM; za pretrpljene fizičke bolove 7.400,00 KM; za duševni bol zbog naruženosti 8.000,00 KM i na ime troškova liječenja iznos od 5.240,00 KM, a tužiteljima – S.M. (u daljem tekstu: trećetužiteljica) i Đ.M. (u daljem tekstu: drugotužitelj) na ime duševnih bolova, zbog teškog invaliditeta kćerke (prvotužiteljice) svakom po 8.000,00 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate.

Odbijeni su zahtjevi tužitelja za isplatu naknade materijalne i nematerijalne štete, preko dosuđenih iznosa, kao i zahtjev prvotužiteljice za isplatu kapitalizirane rente u iznosu od 602.284,28 KM, sa zakonskom zateznom kamatom.

Odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 73 0 P 035289 22 Gž od 25.5.2023. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev tužitelja za nadoknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 2.852,16 KM i zahtjev tuženog za nadoknadu troškova sastava odgovora na žalbu u iznosu od 2.746,57 KM.

Blagovremenom revizijom tužitelji pobijaju drugostepenu odluku u odbijajućem dijelu, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji i osporena presuda preinači tako da se u cjelini udovolji stavljenim zahtjevima.

Tuženi osporava revizione navode i predlaže da se revizija odbije kao neosnovana, a tužitelji obavežu da mu nadoknade troškove revizionog postupka.

Revizija je samo djelimično osnovana.

U ovoj parnici tužitelji traže naknadu štete zasnivajući svoj zahtjev na činjenici da je prvotужiteljica u saobraćajnoj nezgodi, koju je skrivio osiguranik tuženog, pretrpila teške tjelesne povrede koje su uzrokovale trpljenje fizičkog bola, straha i duševnog bola zbog umanjena životne aktivnosti i zbog naruženosti, uslijed čega joj je onemogućeno dalje školovanje, a time i zaposlenje i ostvarivanje zarade, te je primorana da koristi tuđu njegu i pomoć iz kojeg razloga i ostali tužitelji (njeni roditelji) trpe duševnu bol zbog njenog naročito teškog invaliditeta, te materijalnu štetu koja se ogleda u troškovima liječenja.

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova proizlazi da se dana 8.1.2018. godine, noću (u 3,05 h) dogodila saobraćajna nezgoda u K., ulica ... (vikend naselje) u kojoj je učestvovala prvotужiteljica, kao pješak, kojom prilikom je pretrpjela teške tjelesne povrede zadobijene udarom putničkog motornog vozila V.P., koje je od autoodgovornosti bilo osigurano kod pravnog prednika tuženog (A.o. a.d. B.), kojim je upravljao S.S. u pijanom stanju (2,22 promila alkohola u krvi), u odnosu na koga je OJT, B. podiglo optužnicu broj: ... od 4. 9. 2018. godine (zbog krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja i nepružanja pomoći licu povrijeđenom u saobraćajnoj nesreći). Tom prilikom prvotужiteljica se kretala po kolovozu, desnom stranom, u pravcu kretanja putničkog motornog vozila koje ju je u trenutku sustizanja povrijedilo (kako proizlazi iz nalaza vještaka saobraćajne struke).

U vansudskom postupku je tuženi prvotужiteljici na ime predmetne štete, dana 26.6. i 18.9.2018. godine, te 11.3.2019. godine isplatio ukupan iznos od 37.835,90 KM, nalazeći da je i sama doprinjela nastanku iste u omjeru od 30%.

Prvotужiteljica je u vrijeme nezgode imala 17 godina i u A. je bila upisala školu za njegovateljice starijih osoba. U predmetnoj saobraćajnoj nezgodi je pretrpila teške tjelesne povrede opasne po život (dominantna povreda glave, komocija mozga, edem mozga, subduralni hematom, krvarenje u mozgu, impresivni prelom lijeve temporalne kosti, fraktura baze lobanje, ima potrebu za stalnim nošenjem slušnog aparata radi normalne komunikacije i nastavka školovanja) zbog kojih je, prema nalazima vještaka, došlo do smanjenja životne aktivnosti od 69%. Prvotужiteljici je teško oštećen sluh, ima stalno curenje iz uha, prisutni su bolovi u glavi uz vrtoglavice i duple slike pred očima, ima bolove u desnom ramenu i ukočenost prstiju. Takođe ima nesanice, tegobe se manifestuju i u vidu napetosti, depresivnih ideja samooptuživanja, beznađa, propasti, sniženog raspoloženja, gubitka interesovanja po bilo kom osnovu, povlačenja iz socijalnih relacija, poremećaja pažnje i koncentracije, koje tegobe se ni nakon tretmana kod neuropsihijatra ne povlače. Prema nalazima ljekara vještaka (otorinolaringologa i psihijatra) ona dio svojih životnih i radnih aktivnosti, nije uopšte u stanju da obavlja (boravak u masi, izlazak u šetnju bez prisustva druge osobe, bilo kakvi planirani poslovi koji zahtijevaju kontinuitet, odgovornost, strpljenje i koncentraciju), a preostali dio životnih i radnih aktivnosti, vrši uz pojačane napore (briga o sebi, uspostavljanje kontakata i slično) što je posljedica postojanja postraumatskog stresnog poremećaja koji se razvio nakon pretrpljene nezgode.

Zbog svega ovoga tužiteljica je trpila i trpi fizičke bolove, strah te duševni bol zbog smanjenja životne aktivnosti i naruženosti, kao vidove nematerijalne štete čiju naknadu traži u ovom postupku, kao i njeni roditelji duševnu bol zbog njenog invaliditeta.

Polazeći od ovako utvđenog činjeničnog stanja, pravilan je zaključak nižestepenih sudova u pogledu odgovornosti tuženog za predmetnu štetu, kao osiguravača motornog vozila, čiji vozač je skrivio opisanu saobraćajnu nezgodu, shodno odredbama Zakona o obligacionim odnosima i odredbama zakona koji se bave osiguranjem od autoodgovornosti. Uostalom, tokom postupka tuženi nije ni sporio svoju odgovornost niti je nižestepene odluke, kojim je obavezan da tužiteljima za određene vidove štete isplati odgovarajuće novčane iznose, pobijao pravnim lijekovima, pa se time dalje neće baviti ni ovaj sud.

S obzirom na utvrđeno činjenično stanje i nalaz vještaka saobraćajne struke, nisu pogriješili nižestepeni sudovi ni kada su našli da je nastanku štete doprinjela i prvotuziteljica u omjeru od 20% jer se nije kretala po kolovozu saglasno pravilima propisanim odredbom člana 105, 106. i 107. Zakona o osnovama bezbjednosti sobračaja na putevima BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj: 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10 i 18/13, 8/17, 89/17 i 9/18, dalje: ZOBS).

Istina je da se sporna nezgoda nije desila na javnom putu van naselja (kakav put imaju u vidu naprijed navedene odredbe ZOBS), nego u ulici sa rasvjetom u naselju. Međutim, kod činjenice da se nezgoda desila noću na osvijetljenom kolovozu namijenjenom za odvijanje dvosmjernog saobraćaja koji, zbog nedovoljne širine nema razdjelne linije niti ivičnih linija i izgrađenog trotoara, navedene zakonske odredbe su se analogno mogle primjeniti i na ovu situaciju, kako upućuje i nalaz vještaka saobraćajne struke. Pored toga, okolnost da se prvotuziteljica kretala u istom smjeru kao i vozilo koje je izazvalo nezgodu, uporedo sa još jednim pješakom (a ne jedno iza drugog, kako bi u datim okolnostima bilo pravilno) i da je s obzirom na prisustvo zvuka motora i svjetala sa putničkog motornog vozila bila na vrijeme upozorena da joj dolazi putničko motorno vozilo iza leđa, te da je u takvoj situaciji imala dovoljno vremena da se pomjeri sa kolovoza i tako izbjegne saobraćajnu nezgodu, čini opravdanim zaključak nižestepenih sudova da je nastanku nezgode, pa time i predmetne štete i sama doprinjela u omjeru od 20%.

Doprinos prvotuziteljice nastanku predmetne štete o kojem govori odredba člana 192. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 17/93, 3/96, 37/01, 39/03, 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), nije temeljen na okolnosti da nije nosila svjetloodbojni prsluk. Štaviše, prvostepeni sud je izričito rekao da ta činjenica nije utvrđena. Zato su bespredmetni navodi revizije koji se ovim bave.

Nižestepene odluke su pravilne i zakonite i u dijelu kojim je odlučeno o visini naknade za sve pojavne oblike nematerijalne štete, te materijalne štete koja se odnosi na troškove liječenja, a uopšteni navodi revizije kojima se pobija ovaj dio drugostepene odluke nisu osnovani.

Poseban problem kod određivanja naknade nematerijalne štete sigurno čini nedostatak opšteprihvaćenih kriterija koji bi omogućili da se što objektivnije utvrdi karakter povreda, a naročito jačina i trajanje fizičkog bola i straha. Nema mehanizma, ni mjerne jedinice kojima bi se, na egzaktn način, mogli mjeriti fizički bol i strah koji trpi oštećeni, kao nematerijalnu štetu, koja se nadoknađuje u vidu materijalne satisfakcije, niti se ova naknada može egzaktno izraziti u novcu. Svaki je čovjek posebne psihofizičke konstitucije i svako na drugi način doživljava spomenute oblike nematerijalne štete, tako da je nemoguće utvrditi opšte objektivno mjerilo za

odmjeravanje naknade. Ova naknada se određuje na temelju vještačenja po vještaku odgovarajuće medicinske struke, uz uvažavanje svih okolnosti štetnog događaja i ličnih karakteristika i svojstava oštećenog, primjenom, pored ostalog, i pravnog standarda „pravične naknade“ koji je verificovala sudska praksa u primjeni odredbe člana 200. i 201. ZOO.

Naknada koja je prvotužiteljici dosuđena na ime pretrpljenog fizičkog bola i straha, te duševnog bola zbog umanjenja životne aktivnosti i naruženosti i naknada koja je drugo i trećetuženim dosuđena za trpljenje duševnog bola zbog invaliditeta njihove kćerke (prvotužiteljice) rezultat je sagledavanja svih okolnosti koje su od uticaja na odmjeravanje visine naknade za ove vidove štete. Nižestepeni sudovi su pri odmjeravanju naknade utvrdili i svestrano analizirali sve te okolnosti, te dosuđenu visinu obrazložili jasnim i argumentovanim razlozima čiju ispravnost ne dovode u sumnju navodi revidenata.

Iznosi dosuđeni na ime pravične naknade navedenih vidova nematerijalne štete – imajući u vidu naprijed opisane okolnosti štetnog događaja, težinu povreda i njihovih posljedica na tijelo i život prvotužiteljice, tok liječenja, trajanje i intenzitet fizičkog bola, straha, te duševnog bola zbog smanjenja životne aktivnosti (od 69%), životnu dob prvotužiteljice (17 godina u trenutku povređivanja) i stepen srodstva i međusobne odnose tužitelja – predstavljaju iznose koji su (član 200. i 201. ZOO) računajući i iznose koje je tuženi već isplatio prvotužiteljici, te doprinos prvotužiteljice nastanku predmetne štete od 20% (član 192. ZOO), primjereni jačini i trajanju fizičkog bola i straha i duševnog bola koje trpe tužitelji. Dosuđeni iznosi, naročito kod činjenice da novčana naknada nematerijalne štete ne predstavlja cijenu pretrpljenih fizičkih bolova i straha, nego ima karakter satisfakcije uz pomoć koje će se, pribavljanjem određenih materijalnih dobara, emocionalno stanje oštećenog popraviti, te tako doprinijeti uspostavi duševne ravnoteže koja bi postojala da štetnog događaja nije bilo – i po ocjeni ovoga suda – predstavljaju pravičnu novčanu satisfakciju, a suprotno tvrdnji revidenata, u skladu su i sa postojećom sudsom praksom u sličnim slučajevima.

Iz tih razloga je revizija tužitelja u ovom dijelu odbijena, na osnovu odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP).

Nasuprot prednjem, osnovani su revizioni navodi da nižestepene presude ne sadrže valjane razloge za odbijanje zahtjeva prvotužiteljice za isplatu kapitalizirane rente u iznosu od 602.284,28 KM, sa pripadajućom kamatom.

U konkretnom slučaju, radi utvrđivanja relevantnih činjenica za ovaj dio tužbenog zahtjeva, koji se temelji na odredbi člana 195. stav 2. ZOO, proveden je dokaz vještačenjem po naprijed navedenim vještacima (medicinske i ekonomske struke). Nalazi ovih vještaka nisu dali jasan odgovor na relevantna pitanja. Naime, vještak medicinske struke – psihijatar, je u osnovnom nalazu rekla - da prvotužiteljica nije u mogućnosti nastaviti školovanje (od čega zavisi njeno zaposlenje i mogućnost sticanja zarade, a stim u vezi i ostvarenje prava na naknadu štete u vidu rente zbog izgubljene zarade) „s obzirom na izražene smetnje na somatskom planu uz komorbidne psihičke poremećaje koji joj remete samostalno funkcionisanje“, a kada se o nalazu izjašnjavala na ročištu održanom 23.7.2021. godine, je rekla - da se njen zaključak odnosi na aktuelno stanje i da prvotužiteljica „trenutno nije sposobna da prati bilo kakvu školu. Na navedenom usmenom iskazu nižestepeni sudovi su temeljili svoju odluku u ovom dijelu, a ljekar vještak, otorinolaringolog se nije izjašnjavao o mogućnosti prvotužiteljice da nastavi školovanje i u budućnosti stiče zaradu.

Nalaz i mišljenje vještaka je dokazno sredstvo koje podliježe savjesnoj i brižljivoj ocjeni suda. Sud čini povredu postupka kada samo upućuje na nalaz i mišljenje vještaka bez razumne analize i ocjene njegovog sadržaja. Zato nižestepeni sudovi, bez dodatnog saslušanja vještaka medicinske struke, nisu mogli bezrezervno formirati zaključak da se radi samo o privremenoj nesposobnosti prvotuziteljice da nastavi školovanje i na njemu temeljiti odbijanje zahtjeva u ovom dijelu.

Nejasnoće u iskazu vještaka treba razrješiti njihovim ponovnim i temeljitim saslušanjem, a u slučaju potrebe analogno primjeniti odredbu člana 155. ZPP.

Navedene nejasnoće nije otklonio ni drugostepeni sud, a nije odgovorio ni na sve žalbene navode koji bi mogli biti relevantni za odluku u ovom dijelu, pa su na taj način oba suda povrijedila odredbu člana 8. i 191. stav 4. ZPP, a drugostepeni sud i odredbu člana 231. istog zakona.

Sve dok se ne uklone navedene nejasnoće i dok se ne izvrši savjesna i brižljiva ocjena svih dokaza i izvede činjenični i pravni zaključak o tome da li prvotuziteljica zbog pretrpljenih povreda u predmetnoj saobraćajnoj nezgodi, zbog potpune ili djelimične nesposobnosti da nastavi školovanje i da radi, gubi zaradu - ne može se pravilno odlučiti o ovom dijelu njenog zahtjeva.

Iz navedenih razloga valjalo je reviziju djelimično usvojiti i primjenom odredbe člana 249. stav 1. ZPP, ukinuti obje nižestepene presude u navedenom dijelu, te predmet vratiti prvostepenom sudu da, imajući u vidu razloge navedene u ovom rješenju, ponovo odluči o zahtjevu prvotuziteljice za isplatu kapitalizirane rente sa pripadajućom zateznom kamatom i o troškovima postupka.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić